

Ryszard Grygiel, Eugeniusz Czarny

Jarocin, woj. kaliskie. Stanowisko 2

Informator Archeologiczny : badania 20, 182-183

1986

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

czenie zostało pogłębione do 2 m w stosunku do terasnej powierzchni użytkowej. Rozpoznany charakterystyczny układ stratygraficzny warstw na zewnątrz ściany N wieżowego pomieszczenia, w pobliżu narożnika NE, pozwala umiejscawiać tu wejście do budowli, poprzez pomost przerzucony nad fosą. Murowana budowla przestała funkcjonować ok. połowy wieku XV, kiedy to rozpoczęto wybierać z fundamentów bloki kamienne. Stan zachowania budowli jedynie w partii fundamentowej nie pozwala w sposób udokumentowany rekonstruować jej część naziemnej. Można sądzić, że zarówno wcześniejszy budynek drewniany jak i późniejsze założenie murowane miały formę wieżową - jest to niestety tylko hipoteza. Przyczyn upadku zamku należy upatrywać przede wszystkim w wadach statyki konstrukcji oraz w użyciu jako budulca nieodpornego na działanie warunków atmosferycznych kamienia margłowego. Jako pozostałości zaplecza gospodarczego rezydencji należy uznać nikielne relikty drewnianej zabudowy na wyrównanym w formie platformy przez eksploatację wychodni skały południowym zboczu wzgórza.

Bogaty zestaw zabytków ruchomych odkrytych w trakcie badań obiektu składa się z militariów, narzędzi rolniczych, żelaznych elementów budowlanych oraz bardzo licznych ułamków naczyń glinianych i kości zwierzęcych. Spośród znalezisk na uwagę zasługuje srebrny denar Władysława Łokietka oraz kościane kołki do naciągu strun w instrumencie.

W świetle wymowy źródeł pisanych można sądzić, że drewnianą i następującą po niej murowaną rezydencję wznosił Dzierżaw Karwacjan, ojciec Dzierżawy stolnika sandomierskiego w 2 poł. w. XIV. Następnymi dziedzicami zamku byli kolejni jego potomkowie. W 2 poł. w. XV wieś przeszła w ręce innych właścicieli. Janowiczki, występujące w średniowieczu pod nazwą Janowice, są wzmiankowane pierwszy raz w 1342 r., a zamek /castrum/ wymieniony został dopiero w 1404 r. Z dużą pewnością można jednak sądzić, że wzmiankowany w 1395 r. kapelan "de curia" w Janowicach pełnił swą funkcję na zamku Karwacjanów.

Nie przewiduje się dalszych badań. Zabytki i dokumentacja, po opracowaniu, będą przechowywane w Muzeum Archeologicznym w Krakowie.

JAROCIN
woj. kaliskie
Stanowisko 2

Muzeum Regionalne
w Jarocinie

Badania prowadzi dr Ryszard Grygiel i mgr Eugeniusz Czarny. Finansował WKZ w Kaliszu. Pierwszy sezon badań. Średniowieczny gródek rycerski /2 poł. XIII-XIV wiek/.

Stanowisko położone jest w parku miejskim przy stawie, przez który przepływa strumień Lipówki. Zajmuje kulminację wzniesienia, na którym położony jest gmach Muzeum Regionalnego w Jarocinie - tzw. Skarbczyk /pozostałość późnośredniowiecznego zamku/. Przeprowadzone badania poprzedziła seria kilkunastu odwiertów, wykonanych za pomocą świda geologicznego, mających na celu wstępne rozpoznanie ewentualnej obecności nawarstwień najstarszych relikwów osadnictwa /przypuszczalne istnienie grodziska/.

Sondaż o długości 6 m i szerokości 1,5 m założono na środku wzniesienia, w odległości 3,75 m od ściany północnej Skarbczyka wzdłuż linii N-S. Po profilu stwierdzono bardzo czytelny układ 12 warstw kulturowych, sięgających do głębokości 1,15 m. W dwóch miejscach układ tych warstw został zakłócony przez współcześnie wkopy dla przewodów elektrycznych i wodno-kanalizacyjnych. Tworzywo większości tych warstw stanowiło silnie rozłożone drewno, a także węgle drzewne, popiół, wkładki surowej gliny oraz dość liczne naturalne kamienie. W profilu warstwy silnie opadały do środka wykopu, co wskazywałoby na uchwycenie w tym miejscu grodziska stożkowego. W trakcie badań wydobyto liczny materiał zabytkowy; przeważała ceramika - ok. 1200 fr. naczyń /przeważały naczynia wykonane tradycyjną techniką utleniającą, tylko dzbanki wykonane były przy użyciu techniki redukcyjnej wypału/. Wystąpiła też pokaźna liczba przedmiotów żelaznych, wśród których na szczególną uwagę zasługują: półkosek z zabkowanym ostrzem zaopatrzony w znak kowalski, świder ciesielski, klucz do kłódki cylindrycznej, smukły bełt do kuszy z pustą tulejką oraz kilkanaście gwóźdź. Cały materiał datowany jest od połowy XIII do końca XIV w. Takie ustalenie chronologii na podstawie materiałów archeologicz-

nych, a głównie ceramiki, pozostaje w całkowitej zgodności z nielicznymi przekazami w źródłach pisanych, odnoszącymi się do średniowiecznego Jarocina. Należy przyjąć, że badany gródek powstał krótko po dokumencie z 1257 r., kiedy to kasztelan kaliski Janko z rodu Zarembów odebrał przywilej rycerski z rąk Bolesława Pobożnego, w którym to m.in. otrzymał prawo pobierania cła od tranzytu bydła i koni w Jarocinie. Wtedy też musiała powstać komora celna wraz z siedzibą rycerską Zarembów, rozwinięta głównie w wieku XIV.

Materiały z badań przechowywane są w Muzeum Regionalnym w Jarocinie.

Badania będą kontynuowane.

JAROSŁAW
woj. przemyskie
Stanowisko - teren byłego
opactwa benedyktynek

Muzeum w Jarosławiu

Badania prowadziła mgr Joanna Kociuba. Finansował WKZ w Przemysłu. Ósmy sezon badań. /Średniowiecze, okres nowożytny/.

Badaniami objęto teren na przedłużeniu zachodniego skrzydła klasztoru, w nawiązaniu do badań wcześniejszych. W związku z faktem, że teren badany był w pocz. XX w. zabudowany barakami austriackimi, w oparciu o plany wzgórze z 1932 roku, starano się przebadać miejsca możliwie najmniej zniszczone. Okazało się, iż cały teren został całkowicie zniszczony, odsłonięto nieoznaczone na planie fundamenty i filary ceglane. Uzyskano głównie materiał nowożytny w postaci fragmentów ceramiki, kafli i szkła datowany na XVII-XVIII wiek. Nielicznie reprezentowana jest ceramika z okresu średniowiecza, występująca w warstwach z materiałem nowożytnym.

Badania będą kontynuowane.

JEDWABNO, gm. Lubicz
woj. toruńskie

patrz wczesne średniowiecze

JELENIA GÓRA - Czarne
dwór renesansowy

patrz okres nowożytny

KIŚLAKI, gm. Tykocin
woj. białostockie
Stanowisko 7

patrz neolit

KŁOCKO, gm. Sieradz
woj. sieradzkie
Stanowisko 9

Konserwator Zabytków
Archeologicznych w Sieradzu

Badania prowadziła mgr Barbara Głowacka-Fronckiewicz. Finansował WKZ w Sieradzu. Pierwszy sezon badań. Gródek stożkowy /XIV w./.

Gródek stożkowy w Klocku położony jest na łąkach we wschodniej części pradolinie rzeki Myji w odległości około 60 m od jej starorzecza i około 500 m od zespołu dworsko-parkowego w Charżupii Wielkiej. Jest to stożkowy, porośnięty trawą nasyp ziemny o kształcie podstawy zbliżonym do koła /z wydłużeniem na oś W-E/ i wysokości około 3,5 m. Kopiec ten nie był notowany w podstawowych zestawieniach grodzisk łęczyckiego i sieradzkiego opracowanych przez J. Kamińską, choć badał go G. Leńczyk i wprowadził do literatury. Uznany został za nowożytny ko-